

HEADLINES

RADIO SHOW

TACKLING FASCINATING MODERN
CONTROVERSIES FROM
A HALACHIC PERSPECTIVE

with

DOVID LICHTENSTEIN

Learning Torah

Shiur# 470 | June 8th 2024

ולכאורה קיים דמיון ומעין צד השווה בכל ג' הליכותיו הללו של ראובן. דהנה נפסק בשו"ע יו"ד סי' נ"ח סעיף ז', וז"ל, עוף שנחבט על פני המים, אם שט מלא קומתו ממטה למעלה לעומת המים, אין חוששין לו [שהוא טריפה]. אבל אם שט ממעלה למטה עם הילוך המים, חוששין לו וצריך בדיקה, עכ"ל. וביאר זקני הגאון ר' אהרן באקשט הי"ד, שהסימן המוכיח על כח החיות של העוף.

שאם הוא מתגבר בזקיפה **כנגד המים**, אות הוא כי חיותו לא נפגמה. אבל אם הוא נגרר בזרם המים, חוששין לו שנעשה **טריפה** וצריך בדיקה, דיש לחוש שעצם חיותו נפגמה.

וכמו כן סימן הוא לאדם השלם בדעתו ובמעמדו, שאם בכוחו לשוט כנגד זרם המים, אין צריך בדיקה, ואות הוא כי בכוחו לעמוד בתוקף כנגד כל הזרמים הבאים כנגדו ומקנטרים נגד רצון הבורא. משא"כ כשהוא נגרר ונסחף אחר זרמים אלו, סימן שדעתו חלושה, ואינו תקיף ויציב במעמדו הרוחני.

שו"ע יו"ד סימן רמו סעיף א

כל איש ישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני בין עשיר, בין שלם בגופו בין בעל יסורים, בין בחור בין זקן גדול. אפילו עני המחזר על הפתחים, אפילו בעל אשה ובנים, חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה, שנאמר והגית בו יומם ולילה (יהושע א, ח).

תלמוד בבלי מסכת שבת דף לא עמוד א

אמר רבא: בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו: נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, עסקת בפריה ורביה, צפית לישועה, פלפלת בחכמה, הבנת דבר מתוך דבר? ואפילו הכי: אי יראת ה' היא אוצרו - אין, אי לא - לא. משל לאדם שאמר לשלוחו: העלה לי כור חיטין לעלייה. הלך והעלה לו. אמר לו: עירבת לי בהן קב חומטון? אמר לו: לאו. אמר לו: מוטב אם לא העלית.

רעט

שביבי לב

בגמ' שבת (ל"א, ע"א) איתא, ששואלין לאדם בשעת הדין: "קבעת עתים לתורה?", ולכאורה, שאלה זו לא שייכת לת"ח שתורתו אומנתו שלומד כל היום! אבל הגר"א ז"ל מפרש: "קבעת עתים לתורה" - היינו אם קבעת לך זמן שיהא מוקדש כולו רק לתורה, ולא לדברים אחרים בשום ענין ואופן, ושאלה זו - כבר שייכת גם לת"ח. ומדויק כן בלשון הגמ', שלא אמרו: "קבעת עתים בתורה" - אלא "קבעת עתים לתורה", וכמש"נ.

קביעת זמן לתורה - פירושו שלא יסיח דעתו אפילו רגע בתוך זמן זה מן התורה שעוסק בה, וראיתי גדולי תורה שהיה לידם פתקא וכתוב בה: "סליחה! אינני יכול להפסיק!"... והם לא הוציאו ראשם מהגמרא... ואכן, בשבילנו - זה דבר קשה מאד, אבל יש לכאו"א מאתנו להתרגל לזה לכל הפחות שעה אחת בכל יום, ואז נראה עד כמה מצליחים בתורה עי"ז!

הה"ק מקאצק זי"ע אמר זמן מתן תורתנו
ולא א' קבלת תורתנו, אז הי' זמן
נתינה אבל הקבלה הוא בכל עת, גם אז הי'
המתן תורה שוה לכל, אבל הקבלה לא קבלוה
בשוה אלא לפי ערך המשיג:

דפי-גמרא

הוא יהודי, וכך רגיל היה לומר ברוב ענותנותו: „כאשר יגיע יומי לעמוד בפני בית-דין של מעלה וישאלוני, במה באת? מה אשיב: אם בתורה? הלזאת תקרא „תורה“? אם ביראת שמים, הלזאת תקרא „יראה“? אך בדבר אחד יעלה בידי ללמד זכות על עצמי שאהבתי יהודים. כל אימת שאני הולך ברחוב ואדם מישראל בא לקראתי, איזה הרהור בא אז בלבי: ברכה תחול על ראשו!“

השומר

מוכן היה לסכן עצמו למען הזולת, כאותו מקרה שקרה עמו עם סיום מלחמת העולם הראשונה כאשר נסע ברכבת לפולין. והדרכים היו מאות חיילים נוכרים. קרה באחת התחנות שאשה זקנה עם בתה רצו לעלות לקרון הרכבת אולם החיילים לא נתנו להן להכנס והיו נאלצות להשאר לבדן בתחנה. בראותן זאת, החליט לא לנסוע הלאה, „לא נשאר זקנה ובתה בין רוצחים!“ אמר לבני לויתו, אחר זה ירד עם

עברו שנים ורבי ברוך דוב עצמו הפך לראש ישיבה. כאן גילה אהבה ללא מצרים לבן-התורה, ואיך יתכן אחרת, הרי כל תלמיד בישיבה נחשב בעיניו לדף גמרא, וכששאלוהו על שנים מתל-מידיו מי מהם עדיף? השיב: „כלום אפשר לומר על דף גמרא אחד שהוא יפה יותר מהשני?!“

ו„דפי גמרא“ כאלה לא חסרו לרבי ברוך דוב, ממרחקים הגיעו אליו כדי שיהפכם ל„דפי-גמרא“, אף מקוקאז הנדחת הגיע אחד ושמו נקדימון בן-חנוכה, שהיה דומה בלבשו לצירקסי אמיתי, פגיון בחגורתו וכדורים משני עברי חזהו ומפלל בהבנה רבה בהבדלים שבין „חפצא“ ו„גברא“ (,„חפצא“ ו„גברא“ הן הגדרות מקובלות בעולם הישיבות בהבנת ענינים וסוגיות רבות). כאשר תלמיד מתלמידיו חזר מבית הוריו אחר החג, היה רבי ברוך דוב מקבל פניו בלטיפות וחיבוקים והיה התלמיד מרגיש את חומו וחש בהתרגשותו האבהית המופלאה.

רבי ברוך דוב מוקף תלמידים בעת נופש ביער

כל משפחתו מהרכבת ונשאר בתחנה עד שהגיעה רכבת אחרת, שבה אפשר גם לזקנה ובתה להכנס.

אהבת ישראל שבו לא מנעה גותו מללחום במתנכלים לתורת ישראל. מעשה במספר עסקנים שזממו ליסד בעירו בית-ספר חילוני בשם „תר-בות“ — מיד הקהיל רבי ברוך דוב את אנשי העיר אל בית-הכנסת העירוני וקרא בבכי: „אוי לי שכך עלתה לי לעת זקנה, מכניסים

המשך בעמ' 15

לאחד מתלמידיו שחזר מבית הוריו אמר בשם-חה: „התגעגענו אליך“ כשהוא מלטף אותו בעיניו הטובות ומבטן הרך.

זכה רבי ברוך דוב ללמד אף בני תלמידיו תורה. פעם בא ללמוד בישיבתו בן אחד מתל-מידיו המובהקים, להתלהבותו ולשמחתו לא היה גבול, הוא הטביע על מצח התלמיד נשיקה חמה וברך ברכת „שהחיינו“.

לא רק באהבת תלמידיו הצטיין רבי ברוך דוב, בערה בו אהבת ישראל לכל יהודי באשר

Rabbi Lebowitz

שולחן ערוך הרב יורה דעה הלכות תלמוד תורה פרק א סעיף ד - ו

ד אך מי שידו משגת ואינו רוצה לשכור מלמד לבנו כופין אותו בכל מיני כפיות ואם אינו בעיר ויש לו נכסים אם אפשר להודיעו תחלה מודיעים אותו ואם לאו יורדים לנכסיו שלא בפניו ושוכרים מלמד לבנו כמו שנפרעים שלא בפניו לבעל חוב שלו ממש כי מן התורה האב הוא חייב ללמד לבנו בעצמו או למצוא לו מלמד שילמדנו כל התורה כולה ואם אינו מוצא בחנם אף על פי שהוא בעצמו אינו יכול ללמדו ואפילו אינו יודע ללמוד כלל בעצמו חייב הוא מן התורה לשכור לו מלמד שילמדנו היטב לידע כל התורה שבכתב ושבע"פ כולה.

דהיינו תנ"ך וכל הלכות פסוקות של כל התורה עם הטעמים כי הן הן פירוש התרי"ג מצות שבתורה ודקדוקיהם בכל פרטיהם ואף שיש בהן חלוקי דעות הרי אלו ואלו דברי אלהים חיים ואפילו המצות שאין נוהגות עכשיו וגם ללמוד כל דברי חכמים שהסמיכום על מדרש הפסוקים שהן ההגדות שנאמר כי אם שמור תשמרון את כל המצוה הזאת ודרשו חכמים שלא תאמר למדתי הלכות די לי תלמוד לומר כל המצוה למוד הלכות ואגדות ומדרש שהוא התלמוד שמפרש טעמי ההלכות שבמשניות וברייתות ומקורם בדרשות הפסוקים שבתורה וההלכות שאין להן דרשה בפסוקים הן קבלה הלכה למשה מסיני או מסברא והכל ניתן למשה מסיני וכן דברי חכמים שהסמיכום על מדרש הפסוקים שהן ההגדות כמו שדרשו חכמים על פסוק ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם ומכל מקום לימוד ההלכות קודם ללימוד ההגדות.

וכן אמרו חכמי האמת שכל נפש מישראל צריכה לבא בגלגולים רבים עד שתקיים כל התרי"ג מצות במעשה דבור ומחשבה ודיבור ומחשבה הוא לימוד הלכותיהן על דרך שאמרו חכמים על פסוק זאת תורת החטאת וגו' שכל העוסק בתורת חטאת כאילו כו' ועוד אמרו חכמי האמת שכל נפש צריכה לתיקונה לעסוק בפרד"ס כפי מה שהיא יכולה להשיג ולידע וכל מי שיכול להשיג ולידע הרבה ונתעצל ולא השיג וידע אלא מעט צריך לבא בגלגול עד שישגי וידע כל מה שאפשר לנשמתו להשיג מידיעת התורה הן בפשטי ההלכות הן ברמזים ודרשות וסודות כי כל מה שנשמתו יכולה להשיג ולידע מידיעת התורה זהו תיקון שלימותה ואי אפשר לה להתקן ולהשתלם בצרור החיים את ה' במקורה אשר חוצבה משם בלתי ידיעה זו ולכן אמרו חכמים אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו כדי שלא יצטרך לבא בגלגול לעולם הזה:

ה ואל יאמר האדם איך אפשר ללמוד כל התורה שבעל פה כולה הרי התורה אין לה קץ ותכלית כמ"ש לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד ונאמר ארוכה מארץ מדה וגו' כי באמת ההלכות הנגלות לנו ולבנינו יש להן קץ ותכלית ומספר וכן המדרשים שנתגלו לנו.

רק שהתורה מצד עצמה אין קץ ותכלית אפילו לפשטי דרשותיה הצפונים בה ורבי עקיבא היה דורש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות ולא הגיע לתכלית דרשותיה עדיין וכן אין קץ ותכלית לעומק טעמי ההלכות והפלפול בטעמיהן ובדרשותיהן במדות שהתורה נדרשת ועל ידי זה יתחדשו ג"כ חידושי הלכות לאין קץ ותכלית למי שזוכה

לזה אחר שגמר תחלה כל התורה שבעל פה המסורה לנו ונגלות לעין כל כמו שאמרו חכמים ליגמר אינש והדר ליסבר שהוא עיון בעומק הטעמים וכמו שיתבאר:

ובזמן הזה שכל התורה שבעל פה היא כתובה לפנינו א"צ לשכור מלמד לבנו שילמדנו כל התורה שבע"פ אלא שילמדנו להבין היטב בתלמוד ברוב המקומות גם בהלכות וסוגיות העמוקות עם רוב הפוסקים ראשונים ואחרונים ויעמידנו על עיון ההלכה למעשה שיוכל לעיין בעצמו ללמוד ולהבין ולהורות כל הלכה למעשה מתוך עיון בתלמוד ופוסקים ראשונים ואחרונים ואזי יוכל הבן ללמוד בעצמו כל התלמוד והפוסקים לידע כל ההלכות של תורה שבע"פ שהן פירוש התרי"ג מצות ודקדוקיהן בטעמיהן ומקוריהן כאלו למדו המלמד. וכן כל התנ"ך ודרשות ההגדות.

ולכן לא נהגו עכשיו ללמד להתינוק כל התנ"ך כבימיהם רק תורה לבדה כי סומכים שילמוד בעצמו כשיגדיל משא"כ בימיהם שלא היו הנקודות וטעמים כתובים אלא בע"פ. ומכל מקום צריך ללמדו ולחזור עמו פעמים רבות כל פרשיות התורה שבהן כתובות המצות והמשפטים שהתלמוד מפרשן והפוסקים והתיבות ואותיות שבהן הן נדרשין תמיד בתלמוד.

אך אם הבן אינו מגיע למדה זו שיוכל ללמוד ולהבין בעצמו בלי מלמד כל ההלכות שבתורה שבע"פ בטעמיהן או שאינו חפץ ללמוד בעצמו חייב לשכור לו מלמד שיכריחנו וילמדנו היטב כל התורה שבכתב ושבע"פ כולה וגם לחזור עמו פעמים רבות עד שיהיה זוכר ויודע פעם אחת כל ההלכות שבתורה שבע"פ בטעמיהן כי גם הכפ"ה לכופ את הבן ללמוד ולידע כל התורה היא בכלל מצות עשה של ולמדתם אותם את בניכם שהרי הכתוב מדבר בקטנים שצריך לכופם.

ואחר שידע פעם אחת כל ההלכות בטעמיהן וחוזר ושוכח מפני שאינו רוצה לחזור על לימודו בעצמו הרי האב כבר יצא ידי חובתו כי מאחר שלמדו היטב עד שידע כל התורה כולה קיים מצות עשה של ולמדתם אותם את בניכם וגו' אך מכל מקום כל שהבן אפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק ויש יכולת ביד האב לכופו מוטל עליו מדברי קבלה לכופו לעסוק בתורה וכן להדריכו בדרך מוסר ויראת שמים בכל דרכיו והנהגותיו בעוד ידו תקיפה על בנו דהיינו עד שיהא בן כ"ד שנה שנאמר חנוך לנער על פי דרכו דרך שכל ימיו יהא מתנהג בו חנוך לו בנערותו דהיינו מבן ט"ז שנה עד בן כ"ד שנה שקודם ט"ז שנה אין בו דעת לקבל תוכחות כל כך ואל תכביד יסורין ותוכחות ויותר מבן כ"ד יש לחוש שמא יבעט:

שו"ע יו"ד סימן רמו סעיף א

כל איש ישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני בין עשיר, בין שלם בגופו בין בעל יסורים, בין בחור בין זקן גדול. אפילו עני המחזר על הפתחים, אפילו בעל אשה ובנים, חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה, שנאמר והגית בו יומם ולילה (יהושע א, ח).

משנה ברורה סימן קנה ס"ק ב

(ב) ויקבע - דאיתא בגמרא כשמכניסין אדם לדין שואלין אותו קבעת עתים לתורה וטוב שיקבע העת מיד אחר התפלה משום ילכו מחיל אל חיל וכנ"ל וגם דאם ילך מקודם לעסקיו חיישינן שמא ימשך ויתבטל קביעותו (פמ"ג):

משנה ברורה סימן קנה ס"ק ד

(ד) שלא יעבירונו - דעיקר מצות ת"ת אין לה שיעור [א] וחיובה הוא כל היום כ"ז שיש לו פנאי וכדכתיב לא ימוש ספר התורה הזה מפריך וגו' וכשיש לו פנאי והוא מבטל מלמוד תורה מרצונו הוא קרוב למה שאחז"ל [סנהדרין צ"ט] על הפסוק כי דבר ה' בזה זה שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק. ואחז"ל [ירושלמי סוף פ"ט דברכות] ר' חלקיה בשם ר' סימון העושה תורתו עתים [ר"ל שאינו לומד אלא בעתות מיוחדות אף שיש לו פנאי ללמוד יותר] הרי זה מפר ברית ויליף זה מן הכתוב עת לעשות לה' הפרו תורתך [ועי"ש בפירוש הפני משה] אלא הכונה בקביעת עתים לתורה הוא שצריך האדם ליחד עת קבוע בכל יום שלא יעבירונו בשום פעם. ואם אירע לו אונס שלא היה יכול להשלים הקביעות שלו ביום יהיה עליו כמו חוב וישלימנו בלילה וכדאמרינן [עירובין ס"ה] רב אחא בר יעקב יזיף ביממא ופרע בלילא. וכתבו האחרונים שלעולם קודם שיצא מביהמ"ד שחרית אפילו אם אירע לו אונס שלא יוכל ללמוד בקביעות ילמוד עכ"פ פסוק אחד או הלכה אחת:

פתחי תשובה יורה דעה סימן רמו ס"ק א

(א) חייב לקבוע לו זמן עיין בספר משנת חכמים הלכות ת"ת דף מ"ד שהביא בשם אביו הגאון ז"ל שנסתפק במי שיש לו שיעור קבוע ללמוד כל יום איזה דפין ולסיבת איזה אונס נתבטל יום או יומים אי מחויב להשלים ליומא אחרא ללמוד יותר בכל יום כפי יכלתו בכדי להשלים נדרו או נימא דדמי ממש כאילו נדר ביום זה דוקא וכקרוב הקבוע לו זמן דאם עבר יומו בטל קרבנו. הדר פשיט לנפשיה דדוקא בלילה שאחריו חייב להשלים חובת היום ולא ליומא אחרא והוא ז"ל פקפק בזה ודעתו נוטה דחייב להשלים אף ליומא אחרא וצריך ללמוד דבר זה קודם שאר למודו כדי שלא יתרשל ויבא לעבור על נדרו ע"ש:

שו"ע אה"ע סימן עו סעיף ה

יש לאשה לעכב על בעלה שלא יצא לסחורה אלא למקום קרוב, שלא ימנע מעונתה; ולא יצא אלא ברשותה. (ואפילו אם נותנת לו רשות, אין לו להתאחר, אלא חדש בחוץ וחדש בביתו) (טור והרא"ש). וכן יש לה למונעו לצאת ממלאכה שעונתה קרובה למלאכה שעונתה רחוקה, כגון חמר שבקש להעשות גמל, או גמל להעשות מלח; ות"ח יוצאים לתלמוד תורה שלא ברשות נשותיהם ב' וג' שנים; וכן טייל שנעשה ת"ח, אין אשתו יכולה לעכב. (ואם נותנת לו רשות, ת"ח יכול לילך בכל מה שתתן לו רשות) (טור בשם הראב"ד):

Rabbi Lopiansky

גבורות ה' פרק עב

ובפרק אין דורשין (חגיגה ט"ו ע"א) שאל אחר את רבי מאיר לאחר שיצא לתרבות רעה מאי דכתיב לא יערכנה זהב וזכוכית ותמורתה כלי פז אמר ליה אלו דברי תורה שקשים לקנותן ככלי זהב וכלי פז ונוחים לאבדן ככלי זכוכית ע"כ. וביאור ענין זה שהתורה היא שכל האלהי קשה לקנות ככלי זהב ופז, שמפני שהם יקרים ואינם נמצאים עם האדם קשים לקנותן, כך דברי תורה קשים לקנותן מפני שרחוק לאדם שהוא טבעי השכל, ובשביל זה נוח לאבדן גם כן ככלי זכוכית שכיון שהשכל נבדל מן האדם הטבעי לכך נקל הוא הסרה ביותר.

ספר החינוך פרשת בהר מצוה שלא

משרשי המצוה, לפי שידוע כי קול השופר תעורר לב בני אדם אם לשלום אם למלחמה, וענין שלוח העבד שעבד את אדוניו זמן רב הוא קשה מאד בעיני אדוניו, על כן לעורר לב הבריות על הענין ולחזק נפשם ולהזהירם על המצוה בשמעם את קול השופר, בראותם כי דבר השוה הוא בכל הארץ ושהכל עושים כן, נצטוינו על זה, שאין דבר שיחזק לבות בני אדם כמו מעשה הרבים, וכמאמר החכם, צער רבים נחמה. גם העבד בעצמו מתעורר לצאת ככל העבדים מתחת ידי רבו אשר אהב, בשמעו קול השופר, ומתוך כך המצוה מתקיימת לשוב הכל ברשות אדון הכל.